

grandflet det meget nøiagtigt, og har meget nødigt grebet den Udvei at fremkomme for Rigsdagen med et Lovforslag om Spørgsmaal, der i Grunden angik en Dypgjørelse mellem Mand og Mand, om ogsaa Regjeringen deri var impliceret. Jeg vil ialfald paa dette Stadium af Sagen ikke udtale nogen Mening, om det ikke her foreligger noget Egnende, thi jeg er fuldkommen enig med den ærede Finantsminister i, at Sagen efter hele sin Gang nu her bør komme til en Overveelse, hvis Resultat jeg ikke vil præjudicere. Kun skal jeg bemærke, at der er et Argument, som ganske vist er slaaende i juridisk Henseende, og som det ogsaa i politisk Henseende, saaledes som den ærede Finantsminister meget rigtig har udviklet, er meget betænkeligt at gaae bort fra, nemlig, at en Overenskomst skal staae ved Magt. Det er for mig fuldkommen afgjørende, naar der er Tale om en Tønde Havre pr. saa og saameget boniteret Jord; thi da har Vedkommende virkelig to Momenter, hvorefter han kan danne sig en Formening om Sagen og tage en fornuftig Beslutning derom. Jeg vil nu reent lade det Spørgsmaal ligge, om man for at faae Ende paa Sagen har søgt at lokke Vedkommende til at gaae ind paa Handelen; thi det er Noget, som hverken Regjeringen eller endnu mindre Rigsdagen kan indlade sig paa. Sagen faaer derimod sin reelle Betydning, naar man seer hen til den Bonitering, der laa til Grund for Afgiftsansættelsen, og der er det min foreløbige Overbeviisning, at den ikke blot er foregaaet paa en overordentlig summarisk Maade, men at den endog paa mange Steder har ført til Resultater, som vare ligefrem utaalte, og som have medført en Afgift, der maaffee er større end hele Eiendommens Værdi. Da der nu for Diebliffet kun er Tale om at lade denne Sag, som her er kommen frem efter en saa omhyggelig Forberedelse og med en saa besindig og moderat Motivering, som vi paa nogen Maade kunde ønske — da der for Diebliffet ikke er Tale om Andet end at lade den komme til Undersøgelse, og da jeg haaber, at Ingen vil finde Foranledning til at affære en saadan, skal jeg herved indfrænte mig til den

Bemærkning, at jeg vil stemme for Sagens Overgang til anden Behandling.

Finantsministeren: De Uttringer, der ere fremkomne, foranledige mig til at gjøre endnu nogle saa Bemærkninger. Jeg har ikke bebreidet Bornholmerne, at de besade den karakteristiske Egenkab, som det ærede Medlem ankede over, at jeg havde tillagt dem, men jeg har draget denne Egenkab frem, fordi den hører med til en Belysning af Sagen, og navnlig til en Belysning af hele Spørgsmaalet om Udmarksjorderne. Det, som ikke blot den ærede Forslagsstiller, men ogsaa den ærede sidste Tale nu yttrede, foranlediger mig derhos til at komme lidt nærmere ind paa et Punkt, som jeg desto værre glemte at omtale, da jeg først havde Ordet, og som jeg skylder den Mand, der derved er bleven angreben, ogsaa fra min Side at drage frem, det er Spørgsmaalet om den foregaaede Bonitering og dens Betydning. Jeg fastholder for det Første fuldstændig mine Uttringer fra den forrige Gang, da jeg havde Ordet, om, at den foregaaede Bonitering slet ikke kommer de vedkommende Arvefæstere ved. Om den stod der nemlig Intet i den i sin Tid udsærdigede Instrux eller i den kongelige Resolution af 1850. Den var kun et Middel, hvorigjennem den nebsatte Commissions Medlemmer søgte at komme til en Erkjendelse af, hvilke Afgifter der passende kunde forlanges af de enkelte bestemte Stykker. Det er kun Spørgsmaalet om Størrelsen af disse Afgifter, Spørgsmaalet om, hvorvidt de vedkommende Arvefæstere meente at kunne gaae ind paa at svare 2, 3 eller 4 Tønder Havre af de paagjældende Lødder, som har foreligget for Arvefæsternerne, men derimod slet ikke Spørgsmaalet om Løddernes Bonitering; denne kom dem ikke i ringeste Maade ved. Men naar det dernæst er blevet sagt, at Boniteringen er foretagen overfladisk, ja at Landinspecteuren endogsaa paa mange Steder ikke skal have været af Bognen, saa maa jeg først og fremmest sige, at en meget kyndig og øvet Mand maaffee nok kan skaffe sig et Overblik over Udskilligt, som vedkommer det omtalte Spørgs-